

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 107/04-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. novembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Auxta prerokoval prijatú sťažnosť J. B., bytom T., zastúpenej advokátom JUDr. Ľ. F., B., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Ro 999/02 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Ro 999/02 p o r u š e n é b o l o .

2. J. B. n e p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie.

3. Okresný súd Trnava je povinný uhradiť J. B. trovy konania v sume 14 099 Sk (slovom štrnásťtisíc deväťdesiatdeväť slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. Ľ. F., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 107/04-30 zo 7. júla 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. B., bytom T. (ďalej len „sťažovateľka“), z 15. januára 2004 pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Ro 999/02.

Na základe výzvy ústavného súdu z 21. januára 2004 sa k sťažnosti písomne vyjadril okresný súd v podaní sp. zn. Spr 125/04 z 3. marca 2004, v ktorom konštatoval, že *„Vzhľadom na veľké množstvo starých vecí v oddelení (...) nebolo možné plynulejšie konanie v tejto veci (...)“*.

Právny zástupca sťažovateľky podaním doručeným ústavnému súdu 25. októbra 2004 k vyjadreniu okresného súdu uviedol *„... porušovateľ sám uznáva, že došlo k prietahom v predmetnom súdnom konaní...“*.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného

súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu predloženého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 5 Ro 999/02 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 2. máj 2002 - sťažovateľka sa návrhom podaným na okresnom súde domáhala vydania platobného rozkazu na zaplatenie 4 970 Sk s príslušenstvom,
- 7. máj 2002 - okresný súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku,
- 22. máj 2002 - sťažovateľka požiadala okresný súd o oslobodenie od súdnych poplatkov a zaslala mu tlačivo o jej osobných, zárobkových a majetkových pomeroch (ďalej len „tlačivo“),
- 16. december 2002 - okresný súd nariadil informatívny výsluch sťažovateľky na 29. január 2003, na ktorom zisťoval zárobkové a majetkové pomery sťažovateľky z dôvodu neúplne vyplneného tlačiva a zároveň ju vyzval na doplnenie ďalšej dokumentácie,
- 30. január 2003 - sťažovateľka doručila okresnému súdu na posúdenie jej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov rozsudok (sp. zn. 18 Nc 210/97), ktorým jej bola vnučka zverená do výchovy,
- 27. január 2004 - okresný súd opätovne vyzval sťažovateľku, aby zaslala kompletne vyplnené a príslušnými orgánmi potvrdené tlačivo,
- 15. marec 2004 - sťažovateľka predložila okresnému súdu ním požadované tlačivo,
- 3. máj 2004 - okresný súd uznesením oslobodil sťažovateľku od súdnych poplatkov (uznesenie nadobudlo právoplatnosť 11. mája 2004),
- 12. august 2004 - okresný súd vydal platobný rozkaz, ktorý nadobudol právoplatnosť 7. septembra 2004.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Článok 48 ods. 2 ústavy ustanovuje právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Priznanie ústavného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto ústavné právo objektívne realizovalo.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote, čo je zásadne to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa posudzovanie otázky či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť vecí (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3).

1) Predmetom konania na okresnom súde vedeného pod sp. zn. 5 Ro 999/02 je návrh sťažovateľky na vydanie platobného rozkazu na zaplatenie 4 970 Sk s príslušenstvom. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť vecí, ústavný súd konštatuje, že predmetom sporu bol nárok na zaplatenie peňažnej sumy, pričom sťažovateľka navrhla vydanie platobného rozkazu, t. j. rozhodnutia v skrátanom konaní, ktorého účelom je urýchlenie súdneho konania v skutkovo a právne jednoduchých veciach. Ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť

(skutkovú, právnu), na základe ktorej samostatne alebo v spojení s inými by mohol predmetnú vec vrátane konania o nej posúdiť ako zložitú. Na právnu a faktickú zložitosť veci vo svojom vyjadrení k sťažnosti nepoukázal ani okresný súd.

2) Pri posudzovaní správania sťažovateľky ako účastníčky konania (v konaní pred okresným súdom v procesnom postavení navrhovateľky) ústavný súd zistil skutočnosti, ktoré prispeli k prieťahom v predmetnom konaní [sťažovateľka požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov s oneskorením, nie pri podaní návrhu, súdu predložila kompletne vyplnené a vecne správne tlačivo na posúdenie jej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov po viac ako 22 mesiacoch od podania návrhu, oneskorene predložila súdu ním požadovanú dokumentáciu (rozsudok o zverení vnučky do jej výchovy, potvrdenia od okresného úradu)]. Na druhej strane je potrebné konštatovať, že sťažovateľka sa opakovanými sťažnosťami na orgáne štátnej správy súdu domáhala aj urýchlenia konania v jej veci (4. november 2002, 2. júl 2003).

3) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prieťahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd zistil v postupe okresného súdu obdobia nečinnosti, ktoré mali vplyv na celkovú dĺžku konania, a ktoré je potrebné považovať za zbytočné prieťahy podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ide o obdobia:

- od 7. mája 2002 (okresný súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku) do 16. decembra 2002 (okresný súd nariadil informatívny výsluch sťažovateľky), t. j. viac ako 7 mesiacov,
- od 29. januára 2003 (informatívny výsluch sťažovateľky) do 27. januára 2004 (okresný súd vyzval sťažovateľku na zaslanie tlačiva), t. j. cca 1 rok.

V dôsledku svojej nečinnosti bez existencie akejkoľvek zákonnej prekážky tak okresný súd spôsobil prieťahy v konaní v celkovej dĺžke viac ako 1 rok a 7 mesiacov.

Okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr 125/04 z 3. marca 2004 a vo vyjadrení sp. zn. Spr 125/04 z 20. septembra 2004 odôvodnil vzniknuté prietahy v konaní nasledovne: „*V predmetnej veci sudkyňa nekonala priebežne z dôvodu veľkého počtu spisov v jej oddelení.*“

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, ho nezavazuje zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní. Námietka nedostatočného personálneho obsadenia súdu a vo väzbe na to neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nepredstavuje dôvody, ktoré by mohli byť interpretované inak než technické a organizačné problémy, ktoré však nemôžu ísť na ťarchu účastníka, ktorý od súdu právom očakáva ochranu svojich základných práv bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (m. m. IV. ÚS 58/02).

Ústavný súd vychádzajúc z vyššie analyzovaných postupov podľa troch kritérií dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Ro 999/02 bolo porušené označené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Vzhľadom na to, že poprijatí sťažnosti ústavným súdom 7. júla 2004 na ďalšie konanie okresný súd vo veci vedenej pod sp. zn. 5 Ro 999/02 právoplatne rozhodol (platobný rozkaz nadobudol právoplatnosť 7. septembra 2004), neprichádzalo už do úvahy prikázať okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov [§ 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Právna neistota sťažovateľky bola odstránená pred vydaním tohto nálezu.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 300 000 Sk. Svoju žiadosť odôvodňuje: „*Predmet konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 5 Ro 999/02 priamo súvisí s bytostne dôležitými potrebami sťažovateľky, ide totiž o konanie o zaplatenie dlžnej sumy, ktoré peňažné prostriedky vzhľadom na finančnú situáciu sťažovateľky táto nevyhnutne potrebuje.*“

Vychádzajúc z miery (podielu) pričinenia sťažovateľky na celkovej dĺžke konania (pozri čl. III bod 2), ako aj s prihliadnutím na skutočnosť, že predmetné konanie je už právoplatne skončené, považoval ústavný súd za dostatočné samotné deklarovanie porušenia označených práv sťažovateľky, a preto jej požadované primerané finančné zadost'učinenie nepriznal.

Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadala priznať úhradu trov konania pred ústavným súdom v celkovej výške 14 113,10 Sk pozostávajúcu z paušálnej náhrady a odmeny za dva úkony právnej služby vo výške 11 128,90 Sk (vrátane 19% DPH), z náhrady cestovného vo výške 960 Sk (vrátane 19% DPH) a z náhrady za stratu času vo výške 2 024,20 Sk (vrátane 19% DPH).

Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania v celkovej výške 14 099 Sk (slovom štrnásťtisíc deväťdesiatdeväť slovenských korún), ktoré jej vznikli v dôsledku zastúpenia pred ústavným súdom ustanoveným advokátom. Ústavný súd priznal odmenu za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti). Základom bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v I. polroku 2003 vo výške 13 602 Sk (podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Ďalej ústavný súd priznal právnenmu zástupcovi sťažovateľky dvakrát náhradu

režijného paušálu za každý úkon po 136 Sk (§ 19 vyhlášky). Pretože právny zástupca sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty (predložil ústavnému súdu osvedčenie o registrácii pre daň z pridanej hodnoty), ústavný súd priznal sťažovateľke odmenu zvýšenú o sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 19%, t. j. o 1 733 Sk podľa § 22 ods. 3 vyhlášky, t. j. spolu 11 115 Sk (9 342 Sk + 1 773 Sk).

Ústavný súd za úkony právnej služby vykonávaných mimo svojho sídla priznal sťažovateľke aj náhradu za stratu času stráveného cestou 16. júna 2004 za účelom nazretia do súdneho spisu (§ 20 ods. 1 vyhlášky) za 2 x 45 minút (z B. do T. a späť) vo výške 2 024 Sk a na základe predloženého technického preukazu motorového vozidla náhradu cestovných výdavkov (§ 19 ods. 4 vyhlášky) vo výške 960 Sk (opatrenie Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 260/2004 Z. z. o sumách základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách).

Ústavný súd s poukazom na výsledok konania priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania v celkovej výške 14 099 Sk (odmena 11 115 Sk + náhrada cestovného 960 Sk + náhrada za stratu času 2 024 Sk).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. novembra 2004